

Ernek a számnak az ára 30 fillér.

Negyvenkilencedik évfolyam.

34. szám.

Debrecen, 1929 augusztus 24.

DEBRECENI PROTESTÁNS LAP

EGYHÁZI ÉS ISKOLAI HETI KÖZLÖNY.

SZERKESZTIK: DR. KUN BÉLA ÉS DR. RÉVÉSZ IMRE.

Megjelenik minden szombaton.

SZERKESZTŐSÉG ÉS KIADÓHIVATAL:
DEBRECEN, KOLLÉGIUM.

Előfizetési ár félévre hét pengő.

Hoc faciendum, illud non omittendum!

Urunknak ez a több mint salamoni bölese-
ségű mondása — melyet csak a rövidség okából
írtam a Vulgata nyelvén címnek a Máté 23 : 23.
és a Lukács 11 : 42. verséből — minduntalan az
eszembe jut, amikor „*vagy-vagy*“ módjára látok
szembeállítva olyan elveket, illetőleg követel-
ményeket, amelyeket az én véges elmém csak
az „*is-is*“ formájában tud egymással viszonyba
állítani.

Így a többek között akkor is, amikor a
lelkipásztorképzés tudományos és gyakorlati
oldalainak és céljainak a szembeállításáról ol-
vasok egyházi lapjainkban — így legutóbb több
számon keresztül ebben a miénkben is — szin-
tisztá jóakarattal megírt elmefuttatásokat. —
Kivált így nyár idején, lévén ez a kérdés egyházi
sajtónk holt idényében olyanforma kevésbé
háládatos szereppel fölruházva, mint annak
idején a politikai lapok uborkaszekonyában a
néhai való jó fiumei cápa.

Pedig hát ha valami, ez a kérdés ugyancsak
megérdemelné, hogy ne csupán így nyaranta,
„érdekesebb“ tárgyak híján, és ne is csak éppen
ötletszerűen csevegjünk róla. Egyházi sajtónk
szomorú programszerűtlenségének (a magunk
lapját sem veszem ki!) egyik legfájdóbb tünete
az, hogy pl. a lelkipásztorképzés kérdését ille-
tőleg, egy-két alkalmi feljajdulástól eltekintve,
olyan boldogságos esőnd honol a berkeiben,
amelyben — hogy Quinet egy sötét képét idéz-
zem — csak egy valami hallatszik, az is távol-
ból: az életünkre leső Eumenidáknak, a végzet
és a romlás fúriáinak a horkolása. Mintha hala-
vány sejtelemmel sem bírnánk arról, mit jelent
ez a kérdés egyházunknak már a legközelebbi
jövője szempontjából; sőt, mintha *kérdésnek*
sem éreznők ezt a kérdést igazán komolyan!
Mert ha *annak* éreznők, nem időről-időre szisz-
szennénk föl csak miatta, mint a fájós derekú
ember, amikor esőt érez; hanem úgy jajgat-
nánk, mint az eltört lábú ember az útfélen,
aki csak akkor szűnik meg a jajgatástól, amikor
alaposan és hozzáértően segítenek rajta okos,
becsületos és jó emberek.

Hogy tudományos avagy gyakorlati irányú
legyen-e inkább lelkészképzésünk? A zsidó és
görög exegesis rejtelmébe kell-e még mélyebben
bevezetni az ifjú Timotheusokat, vagy pedig a
hitelszövetkezeti praktika ága-bogában kell-e
nekik adni alapos szemléltető oktatást?

Ez az a „*vagy-vagy*“, amit én nem bírok
ésszel fölérni.

Mert akárhogy kutatok is az emlékezetem-
ben, nem tudok arról, hogy az *orvosképzés* terén
valaha fölmerülni láttam vagy hallottam volna
ezt a kérdést: *tudós* orvosokat neveljünk-e
inkább, vagy *jó gyakorló* orvosokat? A felelet
ott, legjobb tudomásom szerint, magától érte-
tődik: *tudós, tehát jó gyakorló orvosokat*. Miért,
hogy ma nemesak minden valamire való orvos-
ember, de minden tájékozottabb laikus is a
szemébe kacagna annak, aki olyasformát kez-
dene hangoztatni, hogy: esökkentsétek az orvos-
képzés tudományos tartalmát, súlyát és szí-
gorát, mert nekünk nem tudós, hanem gya-
korlati orvosok kellenek. Egyszerűen azért,
mert mai napság már a laikus is ösztönösen érzi,
hogy minél tanultabb, tudósabb, minél több-
oldalú elméleti képzettséggel rendelkezik vala-
mely orvos, *normális körülmények között* a gya-
korlatban is annál megbízhatóbb. A legegyszerű-
bb beteg is elébb-utóbb saját bőrén tapasztal-
hatja ki, hogy az, akire a testi egészségét reá-
bízta, tudatlan kontár, haszonleső kuruzsló,
csak kezűgyességgel rendelkező feleser-e, vagy
pedig mélyen megalapozott tudású és a tudo-
mánnal *haladó* lelkiismeretes, jó és ügyes em-
ber. És azzal a derék falusival, akinek külső
vagy belső nyomorúságán a Röntgen csodájával
segítettek, senki sem fogja elhíttetni, hogy kár
volt azért a fáradságért, amelyet a tudomány
emberei a Röntgen-sugarak felfedezésére és ki-
tanulmányozására, kezelő orvosai pedig a vo-
natkozó tudományos ismeretanyag teljes elmé-
leti elsajátítására fordítottak, még gyakorlati
kiképzésük *előtt*, és *azután is* azzal folyvást
párhuzamosan.

Hát akkor atyámfia, lelki orvosok, mi
miért akarjuk elhíttetni magunkkal is, meg a
világgal is, hogy mi annál hasznavehetőbb

gyakorló orvosok vagyunk és leszünk, minél kevesebb „elmélettel” engedjük magunkat a lelkészképző főiskolán, még inkább *azután* búsítani — és minél kizárólagosabb gondot fordítunk a lelki orvoslás kezűgyességeinek és egyéb praktikáinak az elsajátítására?

A félreértés gyökere ott rejlik, hogy a hazai protestáns lelkészképzésünkben még ma is uralkodó felfogás szerint, a *tudományos képzés* egyenlő az ismeretek, különösen az elméletek minél nagyobb bőségben és minél nagyobb szárazságban való *kathedrai átadásával*. Aminek megtörténtével a professzor az ifjúság felé kedves komplementet csinálván, nagy lelkinyugalommal felsétál a maga elefántesonttornyába és ott még álmában sem engedi magát attól a kérdéstől zavartatni: vajjon mit csinál az ő leendő ifjú lekipásztortársa a neki imént „leadott” ismeretanyaggal? Meg bírja-e emészteni? Fel tudja-e fogni annak jelentőségét a Krisztus teste építésében, az Ország előkészítésében? Be tudja-e azt illeszteni szervesen egy nagy egészbe, hogy ne egykönnyen hulljon ki a lelkéből? Tudja, vagy legalább sejti-e, hogy annak a talán nagyon is elvontnak látszó ismeretanyagának végelemzésben, mint leendő lelki orvos, melyik lelki betegség kezelésénél, melyik társadalmi epidemia ellen való hadakozásnál veheti majd hasznát?

Pedig a tudományos lelkészképzésnek ez a lényege és az értelme. Nem pedig több-kevesebb „studium” leadása, illetőleg bevágása. És hogy ma lelkészképzésünk — legalább is az általános köztudat szerint, de bizony nagyrészt valójában is — az utóbbiból áll, abban nem az emberek hibásak elsősorban, hanem maga a rendszer. Kiválóan és *szakadatlanul* képzett, lobogólelkű emberek még ennek az áldatlan rendszernek a hibáit is szerencsésen és szép eredményekkel tudják persze ellensúlyozni, mint ahogy megfordítva is áll, hogy a rendszer hibáit a maguk súlyos és végzetes voltában sekélyesen képzett s a továbbképzésben rég megállott taplólelkű emberek teszik igazán szembeszökőekké. De panaszunk elsősorban és mindenekelőtt a rendszert magát kell hogy illesse. Ezen kellene változtatni, mégpedig (jámbor álmom!) minél gyorsabban és minél gyökeresebben. *Az erdélyiek kiváló eréllyel és eredménnyel megtették*. Nem kell ehhez az elszánt jóakaraton kívül semmi egyéb, mint csak megnézni egy kicsit a hazai és a külföldi főiskolai (nemcsak theologiai) oktatásban — a tisztán tudományos jellegűben is, meg a gyakorlati szakképzésre irányulóban is — mind általánosabban érvényesülő új irányzatot: azt, amelyik már nem a praelegálásra, a kathedrai ismeretközlésre és szájbarágásra fekteti a súlyt, hanem arra, hogy *tanulni, gondolkodni, önálló tudományos munkát végezni s annak eredményeit a gyakorlatban alkalmazni megtanuljon*. Tehát a szemináriumi, laboratóriumi, klinikai munkára. Ez az igazi tudományos és együttal — ki tagadhatná? — igazi gyakor-

lati képzés, nem pedig a heti 40—50 elméleti, praelectiós óraszám, amelyet nem tarthatok egyébnek mesterséges butításnál.

Ha vannak bajok lelkészképzésünk tudományos oldala körül: azoknak lényege nem abban áll, hogy túlonként sok tudományt adnak, holott „fele se kék”, — hanem abban, hogy azt a több-kevesebb tudományt, amit adnak, nürnbergi tölcserrel akarják beletöltögetni a jámbor profétafiú koponyájába. Aki aztán természetesen alig várja, hogy falhoz csapja a gyűlölt és utált stúdiumot, meg a görög és zsidó bibliát az utolsó vizsgálata után.

És a lelkészképzés gyakorlati oldala?

Csak egészen természetes visszahatás, hogy ugyanannak a nürnbergi tölcsernek a kísértete itt is jelentkezik azokban a folytonosan fel-felhangzó követelményekben, amelyek szövetkezeti és egyéb „isméket” akarnak a lelkészjelöltekkel — megint csak — *megtaníttatni*. Pedig nem méltóztatnak gondolni, hogy akár asszír nyelvvel, akár tejgazdaság- vagy csipkeverés-tudománnyal szaporítjuk az *óraszámot*, az lényegében egyre megy? A „mi hasznát veszed annak?” kérdését legalábbis olyan joggal föl lehet vetni az okszerű műtrágyázás tanát illetőleg annál az ifjú theologusnál, aki a főiskolát abszolválván, talán 5—10 esztendőre nagyvárosi segédlelkészben vagy katechetaságban reked, — mint a kenosis tanát illetőleg annál, aki esetleg még absolutoriuma előtt kikerül a falusi sárba s talán örökre meg is ülepedik ott.

Itt is egészen másban rejlik tehát a kérdés lényege. Nevezetesen abban, hogy a lelkészképzés egész szelleme végső kifejtésében *szolgálatra neveljen*. Tehát neveljen és ne tölcserézzen; és szolgálatra neveljen, ne pedig uraságra, primadonnaságra és beamterségre. Az a theologus, akit pályájának egész előkészülete alatt át-meg-átítatott — nevelőinek, környezetének, tanulmányainak s az azokat egybefoglaló egész rendszernek együttes hatásából — *a szolgáló Krisztus lelke*, s aki e Lélek hatása alatt beidegzette azt a magától értődő kategorikus imperativust, hogy öneki akár mint falusi vagy városi pásztornak, akár mint gyermekek vagy ifjak hitnevelőjének, akár mint tudós theologiai professzornak végfogytig nincs egyéb föladata, mint Krisztus nevében szolgálni a Krisztustól reája bizottak lelkét és testét (sauver tout homme et sauver tout l'homme!) örök üdvösségüknek érdekében: *ez a theologus a gyakorlatra is tökéletesen kiképzett ember lesz*. Akiből, ha a szolgálatnak kategorikus imperativusa úgy parancsolja neki, körülményei és hajlamai szerint egyforma boldog készséggel lesz szövetkezeti apostol, gyakorlati gyermek-pszichológus, újságszerkesztő, nyomdász, munkásevangelista és így tovább.

De hát ehhez bizony sem nem az óraszám növelése, sem nem a „tananyag” átformálása kell a theologiai főiskolán, hanem sok minden egészen más előfeltétel, ami ma többé-kevésbé mind hiányzik — ismétlem, megint csak nem

annyira az emberek, mint sokkal inkább a rendszer hibájából.

Meghaladná e cikk kereteit, ha sorban rá akarnék mutogatni ezekre a hiányokra, amelyeket különben is minden figyelő lélek lát, vagy legalább érez és sejt többé vagy kevésbé. De azt nem állhatom meg, hogy reá ne mutassak legalább az egyik legsúlyosabbra: a két esztendő káplániára, amely a négy éves lelkészképzésnek tudományos és gyakorlati eredményeit és vívmányait egyszerre veszélyezteti. Meg kell nézni még a legjobb diáknál is az I. és a II. lelkész-képesítő vizsgálata közti — sokszor döbbenetes — színvonalkülönbséget! Pedig a II. vizsgálat kiváltképpen *gyakorlati jellegű*, amelynek sikerét a két kápláni év gyakorlata nagyszerűen elő kellene hogy mozdítsa. És hogyha nem előre, hanem a köztapasztalat szerint ugyancsak hátramoszditja: akkor nyilván nem felel meg céljának. A két kápláni év helyett hihetetlenül többe érne egy ötödik *theologiai év, tizenkét hónapos, teljesen szemináriumi rendszerrel*, amelynek folyamán bőséges idő és alkalom nyílne gyakorlatilag megismerkedni a lelkészi munka minden ága-bogával, kezdve a vasárnapi iskolán és végezve az irodai adminisztráción, sőt esetleg a hitelszövetkezeti könyvelésen.

De hát persze erről sem lehet szó, mind a világ végéig, mert szegény az ekklezsia és „nagy a káplánhiány!”

*

Ennek a cikknek a fele már készen volt, amikor nagy örömmre kezembe került a legkitünőbb élő magyar református paedagogusnak, Dr. Imre Sándornak a lelkésztanítóság kérdéséről írott cikke a Református Figyelő 33-ik számában. (Jellemző, hogy erről a hűsünkbe és vérünkbe vágó, több év óta szőnyegen levő kérdéstről még csak most jelenik meg tudtommal egyházi sajtónkban a legelső igazán szakszerű, tudományos elvi alapon álló és széles látókörű fejtegetés — és ez sem theologus-ember tollából.) Nem értek egyet a nagyszerű cikk minden következtetésével, mert én a Konvent által kontemplált megoldást magát is végzetes tévedésnek ítélem, amelynek ma még ki sem számítható káros következteteiért egészen határozottan nem tartom megfelelő ellenértéknek (bármekkora követ dobjanak is reám érte) néhány veszélyben forgó lelkészi állás, illetőleg iskola mesterséges megmentését, aminek különben sem ez volna az egyetlen lehetséges módja. De ujjongó örömmel idézem a cikkből fenti fejtegetéseimnek az előttem legtekintélyesebb helyről jövő igazolását a következő sorokban:

(A lelkésznevelés mai rendjének átvizsgálását) „a mai élet a lelkésztanítóság ügye nélkül is követeli. Egyfelől a lelkipásztori hivatás újból világosan meglátott óriási és szövevényes munkatere, másfelől az egyre égetőbb tudományos feladatok ostromolják a theologiai főiskolákat. Az egyház helyzetének mostani alakulása halálos komolysággal követeli, hogy mindkét irányból

eredő követelmények teljesüljenek. Tudós theologusok és lelkes pásztorok nevelése kettős, nem teljesen egybeeső feladat, de *mindkettőt egyaránt sikeresen kell megoldani*, hogy a theologiai éveken végbemehessen a tudós hajlamúak természetes kiválasztása és munkába indítása s kifejlődhessek *mindenik hallgatóban* a pásztori lélek.” (A dőlt betűkkel szedett részeket én húztam alá.)

Vagyis súlyosan téved az, aki azt hiszi, hogy a *tudományos* lelkészképzésnek, mint ilyennek, az a feladata, hogy minden abszolvált theologus, egyetemi professzori marsallbotot kapjon a bornyújába — de nem kevésbé súlyosan téved az, aki azt hiszi, hogy a *gyakorlati* lelkészképzésnek, mint ilyennek, az a feladata, hogy szövetkezeti stb. szakemberré nevelje a lelkipásztort. „*Mindenik hallgatóban fejlődjen ki a pásztori lélek*” — akár egyetemi tanár lesz belőle, akár nagyvárosi katechéta, akár mindörökre kicsi falusi lelkész: ebben a követelményben együtt van a Logos és a Pneuma minden szentséges imperativusa, tehát *minden* tudományos és *minden* gyakorlati követelmény. „Azt is meg kell cselekedni és emezt sem kell elhagyni!”

R. I.

Temetők és mások.

Mostanában alkalmam nyílt néhány nagyon szép temetőt látni. Úgynevezett köztemetőt is, meg felekezeti temetőt is. Egyik helyen három keresztyén felekezetét, külön-külön ugyan, de teljesen egymás mellett. Mindezek a temetők pedig felekezeti különbség nélkül, szinte magukhoz csalogatóan barátságos, árnyékos, színes, illatos sétahelyek. Valóságos kertek. Ahogy a magyar ember szereti mondani: temetőkertek.

A magyar ember szereti mondani, de nem szereti csinálni. Ezekben a díszes temetőben — amelyek közt a kimondottan református gyülekezeté inkább előbb áll, mint hátrább — eszembe jutottak az otthoni szomorú temetők és velük kapcsolatban a Petőfi verse: Szeresd a virágot és ne féltsd szívedet, aki azt szereti, rossz ember nem lehet. Nekünk, úgy látszik, féltetni kell a szívünket.

Különösen a református temetők elhanyagoltak, mondjuk meg: dísztelenek. Össze-vissza következnek a sírok, gondozatlanul. Az egykori sírdomb ellapult, burján veri fel, a sírok között bozótok támadnak gondozatlanul. A temető esendjét játszó gyermekek lármája, suhancok mosdatlan kurjongatása veri fel. Hagyján: a sírok közt tyúkok kapargálnak, sőt itt-ott sertések túrkálnak. Még az is megesik, hogy a sertésnél alávalóbb állat, az ember, szentségteleníti meg, vagy megfosztja egyetlen szegényes díszétől, a korhadozó fejfától.

Ez nemcsak elhagyatott kis falvakban van így, hanem nevezetes nagy városokban is, olyanban is, amelyiknek híres s nevezetes református egyháza könnyen elközíggazgat évente ötvenezer pengőt.

Hát miért nem lehet a mi temetőinkben dísz, szépséget csinálni?

Azt mondják, a mi kálvinista puritánságunkhoz nem illik a cicoma. Persze, hogy nem illik. De én úgy tudom, hogy a mi magyar református gyülekezeteink a külső puritánságot olyan értelemben kívánják a papjuktól, hogy tisztos, komoly ruhájú legyen, de sohasem halottam azt követelni, hogy az inge körül kilátszódjék a mellénye alól, hogy a fekete ruha fehér, a fehér gallér viszont fekete legyen az emberi test zsirjától, vagy hogy takarítatlan sáros csizmában kell a katedrába menni. — Hasonlóképpen, úgy tudom, tiszteletes uram is úgy kívánja a külső puritánságot a feleségétől, hogy a haját ne fodrozza bubisan, az arcát, száját ne fesse ki, a ruhája ne legyen felül igen mély, alul igen magas, de azt egy sem kívánja tőle, hogy fésületlen, mosdatlan, rongyos ruhájú legyen és fehéreműt ne váltson.

Hát ha a gyülekezet a papjától, a pap a feleségétől nem kívánja a rendetlen külsőt, miért nyugszik bele gyülekezet és pap, hogy a temetője rendetlen maradjon? Miért nem tudja legalább körülkeríteni s egynehány sorbaültetett szép fával s egy-két virágággal ékesíteni? Azért még, mert a külsőnk rendezett, nem leszünk papisták.

Különben is furesán vagyunk mi ezzel a puritánsággal és kálvinista hagyományokhoz ragaszkodással. A keresztet nem tűzzük fel a viláért sem, mert hát így meg úgy: a mi hagyományaink ellen van

Hát tisztelettel kérdelem: mi ellenkezik inkább a kálvinista elvekkel és kálvinista hagyományokkal, a kereszt alkalmazása, vagy a sírok kivilágítása? Pedig a sírvilágítás halottak estéjén már egészen megszokottá válik falun és városban a református temetőkben, olykor még papi családok körében is.

Jobb szeretném, ha tiszteletes uraimék arra törekednének, hogy azt a pénzt, amit a sírja kivilágítására s felkoszorúzására szánt, adja oda mindenki a temető kicsinosítására. Pár év múlva mindenütt szép temető lenne és nem volna megbotránkoztató gyertyagyújtogatások.

Sőt arra is rá lehetne beszélni a tehetősebbeket, hogy a sírkő árát, vagy ennek legalább egy részét adják erre a célra. Mert a díszes sírkő csakugyan felesleges cicoma és nem egyezik a kálvinista puritánsággal.

Lehet a temető enélkül is nagyon díszes. Láttam temetőt, amelynek egyik része kizárólag egyszerű fakereszttel jelzett sírokból áll. De azért ez a rész sem kevésbé szép a többinél: gyönyörű virágágyak a sírok sorjai közt — köz-költségen fenntartva — teszik festőivé ezt a részletet.

Mondjuk meg az igazat: nem az elveszerűség, nem is a hagyományokhoz való tisztos ragaszkodás irányítja nálunk a dolgok folyását, hanem a néphangulathoz alkalmazkodás.

A keresztet mellőztük, nagyon szép és

nagyon okos megokolással, de valójában azzal a belső gondolattal: Ne bolygassuk ezt a kérdést, csakugyan rossz vért szülne a nép körében, ne is szóljunk a hivatalos javaslat ellen, mert még bolondnak tartanak. A halottak estéjén való kivilágítást engedjük, mert így tetszik a felséges népnek. A temetőket hagyjuk rendetlenül, kerítetlenül, mert... mert valamibe ez is belekerülne, olyan összegbe, amit zokon vennének az adófizetők, akikkel pedig csináján kell bánni, mert majd sokalni találják a fizetéseket.

Tudni illik: nem amit ők fizetnek, hanem amit mások kapnak.

Svájci levelek.

(Folytatás.)

II.

Hasliberghaus.

Goldern, 1929 július 22.

Végre megérkeztem ide erre az üdülőhelyre Zofingeből, ahol két barátomat, dr. Jenni Ernő és Wanner Konrád tanárokat látogattam meg, akikkel együtt laktam egyszer a bási theológiai alumneumban. Páratlan vendégszeretettel fogadtak, amit sohasem tudok elfelejteni. Jenni különben szerkesztője az Alpen c. turisztikai lapnak, s két évvel ezelőtt Budapesten a volt országgyűlési képviselőházban nagy és előkelő közönség előtt előadást tartott az alpinizmusról. Több cikke magyar fordításban megjelent „Turistaság és alpinizmus” c. magyar turisztikai lapban. Luzernből a folytonosan emelkedő Brünig-vasúttal utaztam Brünigbe, ahol már várt a postautó, amely a közlekedést a Haslibergben bonyolítja le. A Hasliberg Berneroblandban fekszik. Vele szemben vannak a berni havasok: Wetterhorn, Wellhorn stb. Húsz évvel ezelőtt készített országút szeli át a Hasliberget 8 km. távolságban a tenger színe felett 1060 m. magasságban. Lent a mély völgyben kígyózik az Aare folyó, amely itt, Meiringen mellett alkotja a híres sziklaszorost. A Haslibergről rohan le az Alpbach, amely Meiringen hátamegett óriási vízesést alkot. A Hasliberggel szemben a Wetterhorn lábánál van Svájcnak egyik legszebb vízesése, a Reichenbachfall, melynek felső részéhez drótkötél-vonat vezet. Ebben a gyönyörű környezetben épített három évvel ezelőtt dr. Burckhardt Baselbe való lelkész egy keresztyén üdülő-otthont főképpen lelkészek, tanárok s családjaik számára. Az otthon három épületből áll (Stammhaus, Turmhaus, Stöckli). Erre a keresztyén alapon szervezett üdülő-otthonra Anstein a baseli missio főtitkára hívta fel figyelmemet, aki a múlt ősszel Debrecenben volt, s itt három előadást tartott. Ő eszközölte ki számomra, hogy a többi vendégekkel szemben, akik átlag 9—10 frankot fizetnek, kedvezményes ellátásban részesültem, vagyis naponként 7 fr. (7 P 70 f-t) fizettem a teljes ellátásért. Anstein különben

Baselben igen szívesen fogadott s az ő vendége voltam. Brünigből egy fél óra alatt a szép országúton, állandó kilátással a hóval borított Alpokra, Goldernbe, ebbe a néhány házból álló kisközségbe érkeztem, ahol a Hasliberghausnak nevezett üdülő-otthon fekszik. A vezető lelkész úr már várt a posta előtt rám, ahol az autó megállott, s mindjárt elhelyezett a Stöcklibe egy kedves kis szobába. Az egész üdülőhelyen példás rend és tisztaság honolt. Az otthonnak van szép olvasó- és zeneterme, tágas üvegoldalú, a Wetterhornra nyíló ebédlője. Étkezés közben az ember mindig láthatja a Wetterhorn gletschermezőit. A napi program a következő: Reggeli 7—9 között, $\frac{1}{4}$ 10-kor harangozás után reggeli istentisztelet. 12 órakor ebéd, 4 órakor oszonna, 7 órakor vacsora. A koszt elsőrangú, izletes, könnyű és tápláló. Vendéglőben ilyen kosztot az ember csak háromszor annyi árért kaphatna. Az étkezéskor a kiszolgálást az ú. n. házi-leányok végzik. Ezek mindnyájan igen jó családból származó, intelligens, a házi munkát nem szégyellő leányok. Ezek a leányok üdülni jönnek ide, s munkájukért ingyen kapnak ellátást s némi zsebpénzt. Vacsora után ének és bibliaolvasás következik. A délelőtti istentiszteleten Burckhardt lelkész valamely bibliai hely alapján mindig egyházi beszédet tart. A lelkész úr különben éveken át vezette Herisauban (kt. Appenzell) a keresztyén üdülő-otthont, Heinrichsbadot. Régi baseli nemesi családból származik. Családjának címere ott áll az ebédlőben. Lelkészkedett egy darabig Mecklenburgban, amelynek dialektusát egészen jól beszéli. — Kiválóan képzett ember, író és költő. Több munkát adott ki már. Sőt a német svájci énekeskönyvhöz, amelyből istentisztelet alkalmával énekelni szoktunk, egy függelékkel illesztett, amely igen szép dallamú énekekből áll, a fürdővendégek számára. Egyházi beszédeinek nyelvezete költői, magas szárnyalású. Egy-egy egyházi szónok alig ragadott még el annyira életben, mint Burckhardt lelkész. A beszédek mély tartalma, logikai menete, mély bibliai ismerete, a mindennapi életből vett példák, mind hozzájárultak ahhoz, hogy őt a legnagyobb élvezettel hallgassam. Az általa tartott istentiszteletek közül nem is mulasztok el egyetlenegyét sem. Ezenkívül gondoskodik a vezető lelkész úr arról is, hogy vendégeit részint kirándulások rendezésével, részint előadások tartásával szórakoztassa. Eddig előadást tartott az ocultismusról, Michel Angelóról s felolvasott a német klasszikusokból. Három kirándulást rendezett: az elsőt kora reggel, hogy megnézhessük a nap feljöttét az Alpesebben. Már 4 órakor indultunk a Balisalpba. Ugyancsak másznunk kellett a magas hegyet. Majd egy óráig gyalogoltunk, amidőn a Wetterhorn legmagasabb csúcsát (3704 m.) megvilágította az első napsugár. Ezután egymásután tűntek fel a berni havasok biborfényben. Elragadó, felejthetetlen látvány volt. Egy fenyves alján meg-

állottunk s a lelkész gyönyörű reggeli imát mondott s mi pedig egyik svájci énekből több verset énekeltünk el. Itt érzi az ember igazán a vallásos ihletet s az Istenhez való emelkedést. A második kirándulás este volt, hogy holdvilág mellett szemléljük meg ezt az elragadóan szép vidéket. Egy félórás gyaloglás után útunk egy sötét erdőn át vezetett s ugyancsak tapogatózva kellett haladnunk, mivel könnyen lezuhanhattunk volna a mélységbe. Kiérve a sötét erdőből, egyszerre előttünk állottak a havas-óriások a hold ezüst fénye által megvilágítva. A hatás nagyszerű volt. A harmadik kirándulást a lelkész úr egy vasárnap délután rendezte a Hasliberghaustól nem messze fekvő fenyvesligetbe. Mindnyájan résztvettünk a kiránduláson s oszonnánkat a szabadban fogyasztottuk el. A Hasliberghaus vendégei különben valóságos nemzetközi társaságot képeztek. Volt közöttünk holland, svéd, észak és déli (különösen württembergi nagyszámmal) németországi, svájci. A magyarságot mi képviseltük fiammal. E kiránduláson a lelkész úr több szép költeményt olvasott fel a svájciak kiváló költőjének, Meyer Ferdinand Konrad műveiből. Elmondhatja az ember, hogy a Hasliberghausból nemcsak testileg, hanem lelkileg is felüdülve tér vissza mindennapi munkájához. Nem tudom eléggé ajánlani e helyet a magyar református lelkészek és tanárok figyelmébe.

Minden második vasárnap délelőtt feljön hozzánk Meiringenből Fankhäuser lelkész s az ursini egyházközségben az iskola termében istentiszteletet tart. Annyian jönnek össze, hogy sokan kiszorulnak az iskolából s a tanterem kinyitott ablakán hallgatják az egyházi beszédet. Mily jól esik látni a svájci nép vallásosságát s igazi hiteli meggyőződését. Meg kell említenem, hogy egy hét múlva negérkezésünk után Jugoszláviából is jött ide pihenni egy zürichi származású német lelkész Werner Hafner. Rendkívül derék, rokonszenves ember, aki meg is tanult egy néhány magyar szót. Egész nap folyton velünk van s vele együtt tesszük a kirándulásokat (Reuti, Hochfluh, Mägisalp stb.) Augusztus közepéig marad itt s akkor meglátogatja a Zürich mellett fekvő Männedorfban szüleit s aztán újra visszamegy Jugoszláviába.

Dr. Veress István.

(Vége köv.)

Nyílt-levél

Pethő Károly nagytiszteletű úrnak, Gyulaháza.

Nagy örömet szerzett nekem a Nt. úr azzal, hogy olyan kedvesen válaszolt cikkemre! Örömmel tölt el az is, hogy teljes mértékben rajta van egyházunk boldogulásán, a hívők lelkiéletének mélyebbé tevésén!

Mindenben egyetérttek a Nt. úrral. A lelkésznek kötelessége híve életének **minden vonatkozásában** támogatóul szolgálni. Tehát a világiakban is, mert

hiszen a lélek a világiakban esik el! Ez ellen én nem is szoltam egy szót sem! De minden tiltakozással az ellen, hogy a vitatott dolgokra való előkészítést behozzák a theológiára! Ezt a dolog természeténél fogva nem lehet megtenni és nem is teszik meg soha!

Lelkészeink egytől-egyig meg fogják ismerni rövid idő alatt (az intézetből kikerülve) a „képviselőtestületben, a hitelszövetkezetben, a gazdaggyűlésen, a károsultak közt kiosztandó segélyek bizottságában“ tennivalóikat! Tehát felesleges a séma beemléztetése a theológián. Ezekben a dolgokban nem adhat szakképzettséget a lelkészképzés! Ezt az egyet méltóztassanak belátni!

A cél egy mindkettőnk előtt, a keret is egy, amelyek közt a cél felé vergődünk, még az eszközök is ugyanazok, csak a feltételek nem.

A lelkipásztori prudencia meg is kívánja, hogy a „pásztor“ minden lehető megragadjon, a kellő finomsággal, sőt jártassággal egyháza tagjai lelki és testi szükségleteinek nem csillapítására, hanem kielégítésére. Azonban ezek elsajátításához kevés az iskola, ehhez munkás élet kell! S most újból álláspontomhoz jutok: a lelkészeknek a világi vonatkozású dolgokban az életben lehet megszerezni a jártasságot! Ezt a theologia nem tudná adni, tehát az ilyen tárgyaknak tanítása is céltalan lenne!

Debrecen, 1929 aug. 19-én,

a legmélyebb tisztelettel:

Gál Lajos.

koll. szénior.

Iskola

A mezőturi református gimnázium értesítője az 1928—29. tanévről. Összeállította: *Boros Károly*, igazgató. A gimnáziumban az elmúlt iskolai évben tanított 16 rendes tanár, 3 helyettes tanár, 2 óraadó tanár és 3 hitoktató. A beiratkozott tanulók létszáma 343 volt. Az egészségi állapot az októberi járványos betegségektől eltekintve, kedvező volt. A növendékek a rendes tantárgyakon kívül tanultak német-társalgást, zenét, gyorsírást, vívást, gépirást, francia nyelvet. A különböző szertárak, tanári és ifjúsági könyvtár igen szép eredménnyel gyarapodtak. A tanári kar tagjai élénk tevékenységet fejtettek ki irodalmi téren, résztvettek a helyi jótékony és közművelődési egyesületek, közgazdasági társaságok, városi képviselőtestület munkáiban. Az intézetben szép eredménnyel működtek a különböző ifjúsági egyesületek is. A növendékek 13,729.80 P jótéteményt és segélyt élveztek. Az értesítő részletesen közli a növendékek tanulmányi előmenetelének eredményét. Általános jeles lett: 17 növendék, jó: 37, elégséges 209, elégtelen 1 tárgyból: 26, 2 tárgyból: 34, több tárgyból: 8. Érettségire jelentkezett 33 tanuló, vizsgálatot tett 32 tanuló, közülük jeles: 2, jó: 5, elégséges: 18. Két hó mulva

teendő javító érettségi vizsgálatra utasított 5 s egy évre visszavett 2 tanuló. A Diákotthonnak 127 bentlakó és 3 bejáró növendéke volt, akik állandó tanári felügyelet alatt állottak. Az értesítő kegyeletes szavakkal emlékszik meg dr. Biálsy József, az intézet volt kiváló tanárának az elhunytáról. Közli igazgató tanévnyitó és tanévzáró beszédét. Részletesen foglalkozik az intézet multjával és beszámol az öreg diákok Egyesületének a munkájáról. (mb.)

Halottaink

Magyarádi Boros Zoltán, a nagybányai egyházmegye gondnoka, az aranyosmegyesi egyház főgondnoka, 64 éves korában augusztus hó 12-én hirtelen elhunyt. Fáradhatatlan, buzgó, áldozatkész református és lelkes magyar volt.

Palcsó Sándor sajkakazai nyug. református kántortanító 42 évi tanítói szolgálat után aug. hó 12-én elhunyt.

Áldott legyen emlékezetük!

Különfélék

Dr. Baltazár Dezső püspök urat a veszprémi református egyházmegye közgyűlése államtudományi díszdoktorrá választásával kapcsolatban szeretettel üdvözölte.

Az Országos Református Lelkészegyesület és Presbyteri Szövetség miskolci gyűléseiről jövő számunkban részletes beszámolót közlünk.

Főgondnoki beiktatás Szakolyban. Folyó hó 9-én szépen kivirágzott templomban iktatta be állásába a szakolyi református egyház nagy lelkesedés között még a nyár elején megválasztott főgondnokát, *gróf Tisza Lajost*, a gyülekezet legnagyobb birtokosát. A templomba érkezését a gyülekezet fiatal leányserege virággal várta. Hadházy Margitka virágcsokrot nyújtott át. Ezután helybeli lelkész nemcsak a saját, de az egész gyülekezet hálájának és örömeinek adott kifejezést azért az áldozatért, hogy rokkant fizikai erejét legyőzte a lélek ereje által és elfogadta egy szegénysorsban élő gyülekezet főgondnoki szerény méltóságát. Az eskü letétel után gróf Tisza Lajos mint főgondnok a gyülekezethez fordulva rövid, közvetlen szavakban beszélt a gyülekezethez, kifejtve, hogy mindnyájan testvérek vagyunk az Úr Jézusban. Neki az az óhajta, hogy legyen ő a gyülekezetben a legidősebb testvér. Testvéri szeretettel fogja tanácsolni és vezetni a gyülekezet ügyeit. Az egyházmegye nevében Görömbei Péter nagykállói lelkész üdvözölte az ünnepeltet. A világiak részéről dr. Nánássy Andor orsz. gyűlési képviselő és a helyi községi képviselőtestület jelent meg és üdvözölte gróf Tisza Lajost. Adjon Isten sok hasonló örömnapot nehézségekkel küzdő egy házainknak.

KE.

Negyvenéves lelkési jubileum. Kiss Antal berettyószentmártoni lelkész negyvenéves lelkési szolgálata évfordulóját augusztus hó 11-én ünnepelte Berettyószentmárton lakossága. A jubiléum a gyülekezet nagyfokú pásztorálása mellett, tevékeny részt vett az egyházmegye életében is. Egyházmegyei lelkészegyesületi elnök, egyházmegyei tanácsbíró. Jubileumi ünnepével kapcsolatban a presbiterium a következő határozatot hozta: „Lelkipásztorunk nevével együtt mindenkor világító lámpás volt, nemcsak munkásságával, hanem egyszerűségével, törhetetlen igazságszeretettel s azokkal a meleg érzelmekkel, amelyekkel községünk minden egyes lakója iránt viseltetett.”

A **pápai theologia** első évfolyamára tizenegy jelentkező adta be felvételi kérvényét. A tanári kar 9-et vett fel.

Tanítóválasztások. Szendy Annát, a pozvai, Nemcsik Béla imelyi praeorans-tanítót a hetényi református egyház választotta meg tanítónak.

Lelkészáválasztások. A lárbesenyői gyülekezet lelkési állására egyhangú meghívás útján Demeter Béla átányi segédlelkészt — volt debreceni hittanhallgatót — választotta meg. — A *csenyetei* gyülekezet egyhangúlag Kóródy Andor bódvavendég—hidvégárdói lelkészt hívta meg pásztorául.

A **pápai főiskolán** megüresedett három theologiai tanári állásra tíz pályázat érkezett.

A **gömöri lelkészértekezlet** a csehszlovákiai református árvaház érdekében önmegadóztatást határozott el. Ezzel kapcsolatban az ungtarnóci kis egyházközség közgyűlésén elhatározta, hogy augusztus hó első vasárnapját ezután minden évben „árvák vasárnapjává” avatja s pénzübeli és terménybeli adományaival rendszeresen támogatja az árvákat.

Az **őrségi református egyházmegye** közgyűlése indítványt tett, hogy a paedagogiai gócpontokon állíttassanak fel református középiskolai, az egyetemek székhelyein pedig mindkét nembeli ifjúságunk számára főiskolai internátusok. Indítványozta közgyűlés, hogy a református lelkészeknek is legyen Budapesten lelkési házuk.

A **nagyvárad** és **élesdi leánybibliakörök** augusztus hó 11-én leánynapot rendeztek Élesden.

A **Hit és Szolgálat Mozgalma** titkári jelentése nyomtatásban megjelent. A részletes beszámoló hí képet ad a mozgalom eddigi tevékenységéről, konferenciáiról, kolportórképző tanfolyamáról, a református nagygyűlések rendezéséről, a református szellemű napilap akcióról, a mozgalomból történt kilépések ügyéről s a jövő feladatairól. A titkári jelentést minden érdeklődőnek megküldi a Hit és Szolgálat főtítkára (Budapest (VI., Hermina-út 37. sz.).

A **vámfalui református egyház** újonnan épült kultúrházának felavatása alkalmából aug. hó 18-án jól sikerült kultúrnapot rendezett.

Megjelent a Bibliai Lexikon első két füzeté. A Czeglédy Sándor és Hamar István szerkesztésében megjelenő páratlan jelentőségű nagy mű előjegyzése — mint megírtuk — várakozáson felül sikerült s a Lexikon első két füzeté — 160 oldal terjedelemben — már el is hagyta a sajtót és az előjegyzőknek megküldetett. Az előjegyzés nagy sikerére tekintettel a kiadó képekkel, műmellékletekkel s az ígért vászonkötés helyett, félbőr-kötésben jelenteti meg a művet, amelyre kedvezményes előjegyzést, 35 pengős, tíz hónap alatt fizetendő áron még e hónapban elfogad. Az új előjegyzőknek a megjelent két füzetet az első két részlet utánvételezésével azonnal megküldi. Előjegyzést: Sylvester Irodalmi és Nyomdai Intézet R.-T. Budapest, IV. Hermina-út 37. sz. címre kell küldeni.

Csonkamagyarországon az utolsó 3 év alatt 1908 elmebeteget ápoltak, akik közül az ország lakosságának 63.9 százalékát kitevő r. katolikusokra a betegek 59%-a, a lakosság 6.2%-át kitevő evangélikusokra 6%, a lakosság 21%-át kitevő reformátusokra 11.8% esik. Feltűnően nagy a zsidók arányszáma, akiknél a népességi arányszám 5.9%, az elmebetegek száma pedig 20.3%.

Nyugalmozott református lelkési családnál — Debrecen, Faragó u 9 — két középiskolai tanuló teljes ellátást nyer. Értekezni, vagy jelentkezni ugyanott lehet. Vidéki lelkészek szíveskedjenek felhívni a szülők figyelmét.

Hivatalos értesítés.

ad. 195—1929. gh.

Az összes gimnáziumok Igazgatóságait tájékoztatás céljából van szerencsém ez úton értesíteni, hogy az egyházkerület tavaszi közgyűlésének 181—12. számú határozatával a felügyeleti díj az eddigi 4 pengőről, 5 pengőre emeltetett fel, s ennek folytán a következő 1929—30. tanévre e címen 5 pengő, s felügyeleti nyugdíjjárulék címen 3 pengő, vagyis együtt 8 pengő lesz minden rendes és magántanulótól beszedendő és az egyházkerület pénztárába beküldendő.

Az érettségi vizsgázókat terhelő felügyeleti díj marad továbbra is változatlanul az eddigi 7 pengő. Debrecen 1929. augusztus 22.

Varga Pál,
egyházkerületi számvevő.

Pályázati határidő meghosszabbítás.

A kántorjánosi-i kántortanítói állásra meghirdetett pályázat határideje szeptember hó 14-re, az orgona-próba és választás 15-re lett kitolva, miután a pályázat a Néptanítók Lapja aug. 15-iki számában nem jelenhetett meg.

Kántorjánosi, 1929. aug. 16.

Gönczy József,
református lelkész.

Hirdetmény.

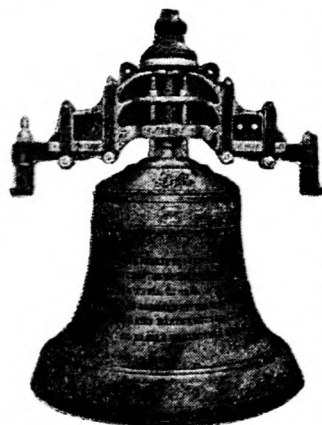
A komádi református egyház pályázatot hirdet I. és V. számú férfitanítói állásaira. Javadalmak: föld- és terményjárandóság, amelyeknek értékegysége most van megállapítás alatt. Kötelesség: a reábizott osztály vezetése, önálló kántor díjtalan helyettesítése — az egyházi énekkarban tényleges részvétel, esetleg szólam-vezetői minőségben is — az összes belmissziói munkákban segédkezés. Pályázhatnak férfi-tanítók, akiknek kántori oklevelük is van. Menekültek, B) listások előnyben. Mivel helyi tanerő előléptetése valószínű, felhívjuk a pályázókat jelezzék kérvényükben, hogy az így megüresedő készpénzfizetéses állásokra fenntartják-e pályázatukat. Pályázati kérvények a presbiteriumhoz címezve a komádi református egyház (Bihar megye) lelkészi hivatalához, e hirdetésnek a Néptanítók Lapjában való megjelenése után, 8 nap alatt küldendő be. Az állást a választás jogerőre emelkedése után azonnal el kell foglalniok.

A szerkesztésért és kiadásért felelős a lapfoglalónos:
Dr. KUN BÉLA.

Magyarország aranykoszorús mestere

SZLEZÁK LÁSZLÓ

harang- és ércöntőde, harangfelszerelés és haranglábgyár
BUDAPEST, VI., FRANGEPÁN-U. 77. SZ.

A törökszentmiklósi református egyház részére készült 1770 kgr.-mos harang.

Telefon: Lipót 913-53. sz.

Az 1900. évi párisi világkiállításon díszoklevéllel, 1921. és 1923. évi vasipari kiállításon aranyéremmel, az 1925. és 1926. évi kézműipari tárlaton kormánydíszoklevéllel, 1927. és 1928. évi budapesti, székesfehérvári, szentesi és szombathelyi kiállításon nagy aranyéremmel kitüntetve.

Költségvetéssel díjmentesen szolgál.

Előnyös fizetési feltételek. Számos egyházi elismerőlevél.

SESZTINA LAJOS

vasnagykereskedése

Debrecen.

Alapította 1819-ben Sesztina János.

✱

Kitűnő futóképességű magyar „Perpetuum“-kályhák.

Magyar gyártmányú zománc-edények, zsir-bödönök, dicszóólló-képek, husvágó-gépek.

Telefon 6. és 15-48.

Debrecen sz. kir. város és a Tiszántúli református egyházkerület könyvnyomda-vállalata. 1929.

**„MÉLIUSZ“ könyvkereskedés
mű- és tanszerosztálya**

ajánlja alant felsorolt tanszereit és iskolacikkeit.

- Angyalos magyar címer** ovális alakú vaslemezen, 55 × 65 cm. nagyságban, előírás szerinti felírással 17.—
- Angyalos magyar címer** hajlítható papirlemezre felvonva és akasztókarikákkal ellátva, kis alak 2:40
- Ugyanaz nagy alak** 3:20
- Bittenbinder—Grenczer:** Métermértékek szemléltető táblája hozzávaló utasítással (Hossz-, terület-, súly-, űrmértékek) felvonatlanul 3.—
- Vászonra vonva és lécekkal ellátva 13.—
- Bopp—Gönczy:** Természettani ábrák (8 színes kép) 75 × 58 cm es táblák (Tizedes mérleg, darugép és csigasorok, emelőgépek, csavarsajtó, másodperc-inga, koloncos óra) 6.—
- Bopp—Gönczy:** Földrajzi faliképek (2 kép 63—95 cm. méretben) színes nyomással, I—II. együttesen Állattérképek az öt világrész összes létező állataival I-től VI-ig, felvonatlanul 70.—
- Ugyanaz vászonra húzva és lécekkal ellátva 120.—
- Gönczy—Urhegyi:** Mozgatható írott betűk kis és nagy "és nagy" nyomtatott betűk, kis- 2:40
- Gönczy—Urhegyi:** Fali olvasótáblák írott- és nyomtatott betűk olvasásának tanításához 70—100 cm. méretben 8.—
- Gönczy—Urhegyi:** Szépírási falitáblák. A m. kir. vallás- és közoktatásügyi miniszterium megbízásából szerkesztette: Kovács A. 3 tábla 63 × 95 cm. méretben, tokban, szegélyezve, lécekkal. 1. nagybetűk, 2. kisbetűk és számok, 3. betűkapcsolási példák I—III. 12.—
- Történelmi falikép.** 20 kép, (63 × 95 cm.) többszínű nyomással, a sorozat ára 52.—
- Az Országos Falu- és Stefánia-Szövetség** által kibocsájtott szemléltető képsorozat áll 72 drb. képből 44.—
- Orosz számológép** keményfa karikákkal, védőlappal, 1 és fél méter magas 36.—
- Nemzeti zászló** 2 méter hosszú, 1 méter széles, rúd-dal, címerrel ellátva, valódi merinói gyapjú . 26.—
- „Mi maradt nekünk“** szemléltető képsorozat áll 21 drb. képből kemény deklire felkaszorva 36.—
- Horthy Miklós** kormányzó úr fényképe 48 × 34 cm. nagyságban, berámázva 18.—
- Földrajzi alapfogalmak,** szemléltető kép vászonra vonva és lécekkal ellátva 15.—
- Meinhold** az öt emberfaj szemléltető képe kemény dekli lemezre felvonva, szegélyezve és akasztókarikákkal ellátva 7.—
- Meinhold:** Összes állatképei szemléltető oktatás céljaira, kemény deklilemezre felvonva darabonként 7.—
- Schreiber-féle szemléltető képek,** megrendelés szerint dekli lemezre felvonva és akasztókarikákkal ellátva, darabonként 8.—
- Gönczy—Jéger—Hoffmann:** A mezei gazdaságra hasznos-, valamint kártékony állatok I—VI. kemény dekli lemezre felvonva és akasztókarikákkal ellátva, darabonként 7.—
- Iskolai tábla** egyik oldala kockás, a másik vonalás (120 × 150 cm. nagyságban) 50.—
- Hozzávaló állvány 24.—
- Iskolai felszerelési osztályunk rendel bárhol hirdetett könyvet, zeneművet és iskolai oktatás céljára alkalmas tanszerfelszerelést stb.

Kívánatra készséggel ad díjmentes árajánlatot a

Debrecen sz. kir. város és a Tiszántúli Református Egyházkerület

„MÉLIUSZ“

könyvkereskedése, könyvkiadóhivatala, papir- és írószerkereskedésében

DEBRECEN, FERENC JÓZSEF-ÚT 26.

Telefonszám: 270.